Posudek na bakalářskou práci Jiřího Ryse

Rakouská emigrace v Československu 1934–1939

Jiří Rys si jako téma své bakalářské práce zvolil zajímavou problematiku rakouské emigrace v Československu v letech, které těsně předcházely druhé světové válce. Autor se rozhodl pro chronologicko-tematické členění práce s cílem vysvětlit čtenáři nejen problematiku emigrace jako takovou, ale také širší kontext, a to jak rakouský, tak československý. Práce je rozdělena nad rámec úvodu a závěru do celkem čtyř kapitol. První z nich stručně popisuje dějiny Rakouska v době po první světové válce; druhá se věnuje tzv. únorovým bojům a jejich ohlasu v Československu; třetí kapitola rozebírá, jaké byly ohlasy únorových událostí v publikacích; poslední pak analyzuje otázku rakouské emigrace jako takovou. Jak je patrné ze samotného výčtu kapitol, autor práce zvolené problematice věnuje pouze naprosté minimum prostoru.

Téma rakouské emigrace v Československu je bezesporu zajímavým tématem, jehož studium může přispět k hlubšímu poznání jak rakouských, tak českých/československých dějin. Ovšem způsob, jakým autor problematiku uchopil, je od samého počátku značně nešťastný. V první řadě je naprosto zjevné, že autor při psaní své práce zůstal ve vleku pramenů, které zpracoval. Jednotlivé kapitoly a podkapitoly se věnují různým rakouským, československým nebo rakousko-československým tématům přesně podle toho, jaké prameny měl autor k dispozici, ne naopak. I když je obdivuhodné, že se autor rozhodl vycházet i z dobových materiálů, chtělo to více materiálů k tématu rakouské emigrace v Československu, či alespoň změnit název práce.

S předchozí výtkou souvisí i skutečnost, že autor čtenáři nikde nevysvětluje, co je vlastně cílem práce, jaká je výzkumná otázka, jakým způsobem hodlá pracovat, aby na ni odpověděl atd. Autor sice velmi stručně zmiňuje, že „tato práce, byť bakalářská, má … za úkol nastínit atmosféru, za které rakouští bojující utíkali do Československa a za které se potom pokoušeli nějakým způsobem hledat, co dál“ (s. 11), nicméně takováto teze je velmi vágní a rozhodně nedostatečná pro takovou práci jakou je práce bakalářská. Jednoduše řečeno je odevzdaná práce velice slabá po metodologické stránce, dá-li se vůbec o nějaké použité metodologii hovořit. V tomto kontextu je také vhodné zmínit, že je nepřípustné, aby autor v úvodu jakéhokoliv akademického textu odkazoval čtenáře na anotaci předložené práce. To pouze svědčí o tom, že práce není vyspělá nejen po stránce stylistické, nýbrž také, byť autor je na konci svého bakalářského studia, po stránce akademické.

Nespokojena jsem rovněž s kritikou pramenů. Aniž by nám autor řekl cokoliv bližšího o tématu svojí práce a jeho metodologickém uchopení, ihned začne v úvodu vyjmenovávat prameny a literaturu, které v textu použil. Ovšem autor je skutečně pouze vyjmenuje, řekne nám, kdy která publikace vyšla, kdo ji napsal atd., nicméně kritiku pramenů jako takovou neprovedl žádnou. Opět musím vnést dotaz, jak je možné, že autor na konci svého studia není schopen rozlišit mezi prostým popisem použitých pramenů a literatury a není schopen provést kritiku pramenů, kterou dozajista a nejednou probíral na některém z povinných metodologických seminářů v průběhu svého bakalářského studia.

Číst předložený text je někdy skutečným oříškem, protože autor ze zásady věci nedoříkává a nechává čtenáře, aby si buď dohledal informace v předešlém textu, nebo čistě spoléhá na čtenářovy znalosti. Poskládání informací pak také někdy postrádá logickou posloupnost. Např. kapitola *Únorové boje a jejich ohlas v Československu* začíná následujícím odstavcem: *„Již 8. února byla provedena prohlídka redakce listu Arbeiter Zeitung a sekretariátu strany, při níž byly nalezeny jen dva revolvery. Delegace hornorakouských sociálních demokratů se také dostavila k zemskému hejtmanovi Schleglovi se stížností na Heimwehr a informovala ho o vážnosti situace. Pokračovalo také zatýkání vysokých*

velitelů Republikánského obranného svazu (s. 20).“ Vzhledem k tomu, že jde o novou kapitolu, nezbývá než si položit mnoho otázek: Osmého února kterého roku? Jaké strany? O čem svědčí, že byly nalezeny pouze dva revolvery? Jak to autor interpretuje? Jak na předchozí informace navazuje stížnost na Heimwehr u zemského hejtamana? Jaký vztah spolu měly Heimwehr a Republikánský obranný svaz? Jací vysocí představitelé byli zatýkáni, proč a v jakých počtech? Toto je pouze jeden příklad, ovšem takto je psán celý text.

S touto výtkou částečně souvisí i struktura textu, ve kterém se nachází mnoho informací, ale čtenář se vlastně nikdy nedozví, co jednotlivé kusé informace dávají celku. Např. co přesně dává celkovému textu kapitola nazvaná *Rakouská první republika*? Proč ji autor pojal tímto způsobem? Čtenář nemá jinou možnost než tuto kapitolu vnímat jako jakousi snahu popsat (a zdůrazňuji popsat, nikoliv analyzovat) celé rakouské dějiny mezi lety 1918 a 1934. Tím otevírá několik různorodých témat, ale u žádného nejde do hloubky; ve svém důsledku pak vlastně neříká nic. Navíc k vypracování takové kontextové kapitoly nelze považovat za dostatečné použít pouze syntézy dějin Rakouska z pera českých autorů. Podobně lze najít v textu informace, které mohou být sice určitou zajímavostí, ale je skutečně otázkou, co dávají textu jako celku. Kupříkladu k čemu je nám v práci o rakouské emigraci v Československu v letech 1934 až 1939 dobré vědět, co dělal budoucí rakouský kancléř Bruno Kreisky v době, kdy byl vypnut elektrický proud (s. 21)? Nebo co nám říká informace, že *„spolkový kancléř Seipel se dokonce v roce 1924 stal terčem neúspěšného atentátu“* (s. 12)? Alois Rašín zemřel v důsledku atentátu; neúspěšný atentát byl spáchán i na Karla Kramáře. Co tedy atentát na Seipela vypovídá o rakouské „republice bez republikánů“ (s. 12)?

Jako poněkud zvláštní také hodnotím způsob, jakým autor vysvětluje, respektive spíše nevysvětluje, postoj komunistů k situaci v Rakousku. Dočteme se např., že *„velmi tvrdá a útočná řeč zazněla z úst Klementa Gottwalda“* (s. 24). Jinde se autor snaží popsat to, jaká byla komunistická argumentace k celé věci (od s. 32). Mohl by se autor pokusit, když už tomu tak není v jeho textu, co stálo za útočnou řečí Klementa Gottwalda, tj. proč se komunisté postavili k dané věci právě tak, jak se postavili? Jak by autor interpretoval komunistické projevy na dané téma? Dále se v textu dozvídáme, že: *„Sovětský svaz projevil úmysl uprchlým poskytnout azyl. Ostatně už několik rakouských dělníků se do Sovětského svazu odstěhovalo za prací rovnou z Rakouska i před povstáním sociálně demokratické strany v únoru 1934* (s. 36).“ Skutečně si autor myslí, že v tomto kontextu lze zmiňovat to, že se rakouští dělníci stěhovali do SSSR před rokem 1934? Copak je přestěhování se to samé jako získat azyl? Mohl by autor osvětlit, jak to myslí, a obecně vysvětlit fenomén stěhování dělníků, ale nejen dělníků a nejen z Rakouska, do Sovětského svazu v dané době?

O samotné rakouské emigraci v Československu v letech 1934 až 1939 se toho mnoho nedozvídáme. Autor sice čtenáře informuje o tom, kde byly jaké tábory (s. 36), ale nedozvídáme se zhola nic o počtech osob, které se vyskytly v těchto táborech, o jejich financování, o tom, jak se lidem, kteří se rozhodli z Rakouska do Československa uprchnout, žilo, jakým problémům čelili atp. Např. větu, že se O. Kokoschkovi v Praze líbilo, protože Praha *„byla dle něho kosmopolitním centrem“*, nelze považovat za nic jiného než jakési vágní konstatování bez hlubší myšlenky. Ostatně je také velkým nedostatkem to, že v textu není nikde analyzována československá azylová politika ve třicátých letech. Mohl by nám o ní tedy autor něco povědět během své obhajoby? Podobně by bylo zajímavé se dozvědět, jak se vlastně rakouští uprchlíci do Československa dostávali.

Celkově lze říci, že text je nekoherentní, autor se nedrží zvoleného tematického rámce, protože k tématu rakouské emigrace v Československu se toho dozvídáme naprosté minimum, až přespříliš informací je naprosto zbytečných, formulace jsou nejasné, autor se nepokouší nic vysvětlit, je v zajetí pramenů a tráví až příliš mnoho času prostým přepisem toho, co kdo řekl, co se píše v jakém článku atd. Mou největší výtkou proto je, že se autor nijak nesnaží zvolené téma analyzovat a nenabízí

naprosto žádné vlastní interpretace. Výtky mám také po stránce stylistické a gramatické (zejména interpunkce u vsunutých vět si zaslouží větší pozornost). Výtky mám ovšem i ke stránce formální. Autor mohl věnovat větší péči tomu, aby celý text byl zarovnaný do bloku, aby se uprostřed ničeho neobjevil jednoslovný odstavec „komunistům“ (s. 28), aby se v poznámkách pod čarou nevyskytovaly informace typu „neboli Josef“ (s. 38) atd.

Vzhledem k uvedenému nemohu předložený text hodnotit jako příliš zdařilý. Je škoda, že autor nevyužil možnosti text odevzdat v pozdějším termínu a dopracovat ho. Vezmu-li v úvahu, že autor pracoval s dobovými prameny a pokusil se o zpracování velmi zajímavého tématu, dávám mu možnost v případě skutečně dobré obhajoby získat hodnocení **dobře**.

V Praze dne 15. června 2016. Kathleen Geaney